

Лівашко Т.В., к.е.н., доцент
доцент кафедри економіки підприємства
Моргунова К.І.
магістр кафедри економіки підприємства
Запорізька державна інженерна академія
ep.zgia@gmail.com

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Лівашко Т.В., Моргунова К.І. Інвестиційна привабливість підприємств. У статті розглянуто сутність інвестиційної привабливості підприємств та факторів, що на неї впливають. Досліджено методики оцінки інвестиційної привабливості підприємств, визначено їх переваги та недоліки.

Ливашко Т.В., Моргунова К.И. Инвестиционная привлекательность предприятий. В статье рассмотрена сущность инвестиционной привлекательности предприятия и факторы, которые на нее влияют. Исследовано методики оценки инвестиционной привлекательности предприятия, определены их преимущества и недостатки.

Livoshko T., Morgunova K. The enterprise investment attractiveness. The article discusses sitnist investment attractiveness of enterprises and the factors that affect it. Investigated methods for evaluating the investment attractiveness of enterprises identified their pereahy and disadvantages.

Вступ. У сучасних економічних умовах одним із пріоритетів забезпечення сталого розвитку та поліпшення своїх позицій у ринковому середовищі підприємств є активізація інвестиційних процесів. Інвестиційна привабливість при цьому відіграє роль ключового елемента, оскільки її динамічність залежить від можливостей підприємства відповідати умовам потенційних інвесторів. Зважаючи на це, все більшої актуальності набувають питання, пов'язані з отриманням об'єктивної та адекватної оцінки цих можливостей. Саме це і є метою оцінювання інвестиційної привабливості підприємства.

Метою даної статті є з'ясування сутності інвестиційної привабливості підприємства, дослідження методики її визначення та вивчення факторів, що на неї впливають.

Результати дослідження: Ступінь інвестиційної привабливості підприємства є індикатором, показання якого дозволяють зробити висновки потенційним інвесторам про необхідність і доцільність вкладення фінансових засобів саме в даний об'єкт.

Залучення інвестицій в українські підприємства пов'язане з інвестиційною привабливістю об'єкта інвестування. Оцінка інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування - це перший крок під час прийняття інвестиційного рішення. Ціль інвестування - залучення максимально можливого обсягу інвестицій та підвищення інвестиційної привабливості

об'єкта. Формування інвестиційної політики підприємства здійснюється у сфері взаємних інтересів як самого підприємства, так і його потенційних інвесторів. Можливість залучення інвестицій залежить від розуміння та врахування інтересів партнерів, від можливості бачити об'єкт інвестування з позиції інвестора та оцінити його інвестиційну привабливість. Підприємство також зацікавлене в підвищенні рівня інвестиційної привабливості: кожен суб'єкт господарювання прагне розвивати своє виробництво, підвищувати конкурентоспроможність продукції та підприємства в цілому.

Визначення інвестиційної привабливості окремого підприємства як потенційного об'єкта інвестування здійснюється інвесторами в процесі визначення доцільності капітальних вкладень, вибору в придбанні альтернативних об'єктів і купівлі акцій окремих підприємств.

Інвестиційна привабливість підприємства - це сукупність характеристик його фінансово-господарської та управлінської діяльності, перспектив розвитку та можливості залучення інвестиційних ресурсів. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства є інтегральною характеристикою його внутрішнього середовища [2, с. 185-208].

Інвестиційна привабливість навколишнього середовища для підприємства (регіону, галузі, країни) має опосередкований вплив на інвестиційну привабливість підприємства, по-перше, тому, що підприємство - це відкрита система. По-друге, зовнішні фактори мають універсальний характер і відіграють для потенційних інвесторів не менш важливу роль, ніж конкретний об'єкт інвестування. Оцінка інвестиційної привабливості на розглянутих рівнях - це перший етап прогнозування та передбачення заходів із залучення інвестиційних ресурсів і підвищення привабливості об'єктів інвестування на всіх рівнях. Отже, визначення інвестиційної привабливості окремого підприємства як потенційного об'єкта інвестування є завершальним етапом оцінки інвестиційного ринку. Від стану привабливості підприємства залежить галузева та регіональна спрямованість його інвестиційної діяльності [5].

Процес вкладення коштів передбачає генерування, перерозподіл і використання капіталу. Замовником проведення оцінки інвестиційної привабливості може бути як інвестор, так і підприємство. Метою оцінки інвестиційної привабливості для підприємства є виявлення слабких і сильних сторін його фінансово-господарської діяльності, для інвестора - визначення стану та потенціалу можливого об'єкта інвестування. Подвійність мети оцінки інвестиційної привабливості підприємства впливає з обов'язкового двостороннього (подвійного) ефекту успішного інвестування: позитивних наслідків як для суб'єкта, так і для об'єкта інвестування.

Отримані результати щодо інвестиційної привабливості кожен замовник використовує для досягнення своїх цілей: інвестор - для розробки й обґрунтування можливих варіантів вкладення інвестицій і забезпечення ефективного використання коштів з метою отримання майбутньої вигоди; підприємство - для розробки заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості, залучення інвестицій та забезпечення ефективності їх використання.

Ефективність використання активів слід визначити з погляду наявності та використання всіх можливих джерел їх формування. А тому наступна умова формування інвестиційної привабливості підприємства - це результативність фінансово-господарської діяльності підприємства, яка може визначатися на основі фінансової звітності. Загальні фінансові результати діяльності підприємства повною мірою відображають стан справ на підприємстві та дають змогу визначити ймовірність залучення інвестицій та ефективність їх використання, що відповідає інтересам підприємства й інвестора [3, с. 177-185].

Підприємство повинне мати високу та надійну перспективність маркетингових досліджень, що є більш обґрунтованою умовою, ніж тільки перспектива збуту продукції. Йдеться про придбання всіх необхідних видів матеріально-технічних ресурсів (МТР) для виробництва та збуту готової продукції. Це має стосуватися не тільки домовленості, а й наявності договорів (контрактів) на придбання МТР і певної гарантії збуту продукції на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Необхідно звернути особливу увагу на ефективність використання інвестиційних ресурсів підприємством як наступну умову щодо формування його інвестиційної привабливості. Інвесторів завжди цікавить ефективність використання інвестиційних ресурсів підприємством за минулі періоди. Визначення ефективності здійснюється шляхом розрахунку індексів, співвідношень і коефіцієнтів, таких, наприклад, як прибутковість коштів і коефіцієнт самозабезпеченості інвестиційними ресурсами. Цей коефіцієнт свідчить про можливість підвищити конкурентоспроможність і ділову активність за рахунок власних коштів. Прибутковість залучених, а особливо позикових, коштів повинна значно перевищувати прибутковість власних інвестиційних ресурсів та ін. Вивчення та аналіз звітності суб'єктів господарювання, досвіду фахівців і підприємств дає змогу стверджувати, що це досить важлива умова формування інвестиційної привабливості підприємства. Масив показників щодо визначення ефективності використання інвестиційних ресурсів є досить репрезентативним і суттєво впливає на інвестиційну привабливість підприємства [1, с. 250-267].

Визначення інвестиційної привабливості будь-якого об'єкта господарювання потребує особливої уваги щодо оточення підприємства, яке розташоване в певному адміністративно-територіальному регіоні країни. Підприємство — це соціально-економічна система, яка постійно змінюється, розвивається та вдосконалюється. Перспективи діяльності підприємств в Україні, їх виробнича стратегія обмежені як внутрішнім, так і зовнішнім середовищем, законодавчим простором, що пов'язаний з економічною ситуацією, станом розвитку ринкової інфраструктури та ін. Стан справ у галузях і регіонах України, економіки в цілому свідчить про високий рівень впливу ризиків внутрішнього та зовнішнього характеру відносно всіх потенційних об'єктів інвестування. Схематично вплив умов на інвестиційну привабливість підприємства наведено на рисунку 1.

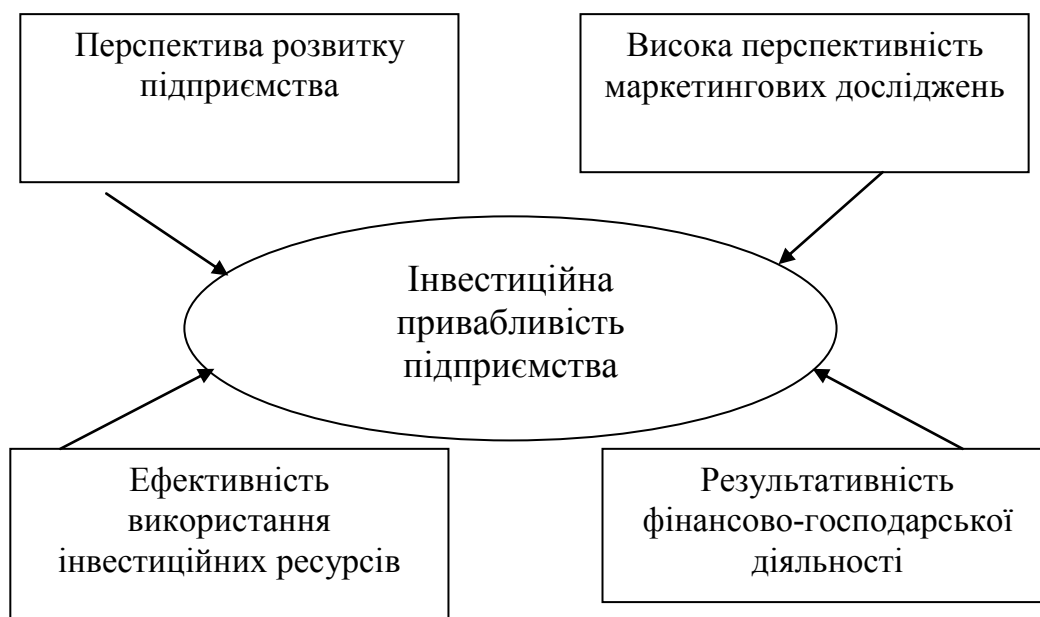

Рисунок 1 – Схема впливу умов на привабливість підприємства

Таким чином, інвестори, а особливо іноземні, прагнуть мати інформацію про умови, які впливають на формування інвестиційної привабливості підприємства. Наявність повної інформації про галузь, регіон та, особливо, умови господарювання суттєво впливають на показник привабливості підприємства. Отже, інвестиційна привабливість може розглядатися на рівні країни, галузі, регіону, підприємства. Виходячи з цього, підприємство — це об'єкт, в який вкладаються кошти інвестором і чия привабливість повинна визначатися обов'язково і на всіх рівнях. Досвід роботи з вітчизняними та іноземними інвесторами свідчить, що стратегічного інвестора завжди буде цікавити привабливе підприємство в інвестиційно-привабливій галузі та привабливому регіоні. За інших рівних умов інвестор не буде вкладати кошти у підприємство, яке належить до галузі кризового стану, або розташоване в непривабливому регіоні [4].

На інвестиційну привабливість діючого підприємства впливає стадія його життєвого циклу. В теорії ринку виокремлюють шість послідовних стадій: "народження", "дитинство", "юність", "рання зрілість", "остаточна зрілість", "старіння".

Загальний період усіх стадій життєвого циклу підприємства (ЖЦП) становить приблизно 20—25 років (залежно від галузі та впливу НТП), після чого воно припиняє своє існування або відроджується на новій основі.

На стадіях зростання та стабільності (перші 4 стадії) підприємство є привабливим об'єктом інвестування. Технічне переоснащення, реконструкція, модернізація та ін., конкурентоспроможність підприємства, зростання обсягів інвестиційних ресурсів забезпечують привабливість об'єкта інвестування. На останніх двох стадіях ("остаточної зрілості" та "старіння") підприємство практично втрачає свою інвестиційну привабливість тому, що всі свої потенційні можливості воно використало й потребує кардинальних змін.

Як свідчить вітчизняний і закордонний досвід, інвестиційно-привабливими вважаються підприємства, що перебувають на стадіях, коли в них збільшуються обсяги продажів, рівень використання виробничих потужностей, тобто покращуються показники їх діяльності. На стадіях "остаточної зрілості" та "старіння" інвестиції вважаються недоцільними, за винятком тих випадків, коли продукція підприємства має досить високі маркетингові перспективи, обсяг інвестицій у технічне переоснащення невеликий і вкладені кошти можуть повернутися інвестору в найкоротший термін (до 2 років) [4].

До факторів, що впливають на інвестиційну привабливість, можна віднести фактори загальної дії та фактори регіональної (територіальної) дії, наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Фактори впливу на інвестиційну привабливість

Фактори загальної дії:	Фактори територіальної дії:
1) соціально-економічні – загальний розвиток галузей економіки; – розвиток фінансово-кредитної системи; – функціонування фондового ринку; – рівень інфляції.	1) галузева структура економіки регіону; 2) розвиток комерційної інфраструктури; 3) стан дорожньо-транспортної інфраструктури; 4) наявність фінансових ресурсів; 5) дії місцевих органів влади у сфері інвестиційної політики регіону; 6) привабливість регіонального ринку для іноземних інвесторів.
2) політичні:	
– політична ситуація в країні; – нормативно-правова база в галузі інвестування.	

Ефективність інвестиційних процесів у сучасних умовах господарювання тісно пов'язана з оцінкою поточного стану та виявлення основних тенденцій розвитку інвестиційного ринку. Процес вивчення обсягів такого ринку включають оцінку інвестиційної привабливості підприємств.

Відомо багато методик оцінки інвестиційної привабливості підприємства, а найбільш популярні з них:

1) методика рейтингової оцінки емітентів, яка складається із:

- загального положення рейтингового оцінювання ;
- показників рейтингової оцінки;
- алгоритму порівняльної рейтингової оцінки;
- вимог до системи фінансових коефіцієнтів;
- алгоритму визначення рейтингового числа.

2) методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємства, яка складається із:

- визначення основних термінів;
- основних посилань на методику;
- алгоритму розрахунку показника інтегральної оцінки;

- фінансових показників оцінки стану підприємства [1, с. 475-484].

Однак ці методики мають певні недоліки, а саме: багато методів, запозичених в іноземних авторів, спрямовані, насамперед, на фінансові, а не на реальні інвестиції; запозичені методи, що стосуються саме реальних інвестицій, розроблені для умов стабільної економіки, де чітко проявлені всі економічні закони та не адаптовані до реальної складної економічної ситуації України; більшість методів заснована на аналізі безсистемних наборів показників фінансового стану підприємства, тобто має ретроспективний характер, тоді як інвестора цікавлять результати майбутньої діяльності; багато методів засновано на експертній оцінці та мають характер невизначеності, бо відображають суб'єктивну думку експертів. Поняття «оцінка» завжди припускає порівняння об'єкта з певним еталоном, стандартом, нормативом або з іншим об'єктом. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства повинна припускати порівняння результатів її виміру з результатами виміру цього показника для інших підприємств або з максимально можливою величиною показника, якщо її можна встановити з метою ухвалення рішення про доцільність інвестування.

Необхідно зауважити, що проблема оцінки інвестиційної привабливості підприємства може бути вирішена лише після визначення усіх факторів, що впливають на її рівень як зовні, тобто з боку держави, регіону та галузі, так і із середини тобто з боку самого підприємства. Виходячи із цього, оцінку інвестиційної привабливості підприємства треба проводити за двома напрямками з урахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів впливу.

Висновки: Таким чином, інвестиційна привабливість об'єкта інвестування формується під впливом певних умов і факторів внутрішнього та зовнішнього характеру.

Оцінка та аналіз інвестиційної привабливості підприємства, з одного боку, - це основа для розробки його інвестиційної політики, а з іншого, - можливість виявити недоліки в діяльності підприємства, передбачити заходи щодо їх ліквідації та покращити можливості залучення інвестиційних ресурсів. А це, у свою чергу, допомагає інвесторам визначитися у своєму рішенні про інвестування конкретного підприємства.

Інвестиційна привабливість підприємства, є фактором, який впливає на економічний ефект від ведення бізнесу, оцінка цього фактора є вирішальною при прийнятті рішення про інвестиційний напрямок розвитку діяльності.

Список літератури:

1. Мойсеєнко І.П. Інвестування: Навчальний посібник, – Київ: Знання, 2006. – 490 с.
2. Борщ Л.М., Герасимова С.В. Інвестування: теорія і практика: Навчальний посібник – 2-ге видання, перероб. і доп. – Київ: Знання, 2007. – 685 с.
3. Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. Управління інвестиціями: Навчальний посібник. 2-ге видання, перероб. і доп. – Суми: ВДТ «Університетська книга», 2004. – 232 с.

4. Інвестування - Гриньова В.М. Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/investuvannya/investuvannya_-_grinova_vm

5. Петраев А.В. Факторы инвестиционной привлекательности. Методика оценки инвестиционной привлекательности региона (отрасли, предприятия) [Електронний ресурс] / А.В. Петраев. – Режим доступу: http://scholar.google.com/scholar_host?q=info:_AnsH32I54wJ:scholar.google.com/&output=viewport&pg=217.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, оцінка, методика, підприємство, фактор, розвиток.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, оценка, методика, предприятие, фактор, развитие.

Keywords: investment attraction, assessment, methodology, enterprise, factor development.

Надійшла до редакції 30.01.2013 р.